

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

II. S. Orestis Passio Altera

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A

D

II. S. ORESTIS PASSIO ALTERA

E codice Veneto bibl. Marcianae graec. 369 (= B). Cf. Comm. praev. num. 2.

Μετάφρασις τῆς ἀθλήσεως ἤτοι ὁμολογίας τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρέστου μαρτυρήσαντος ἐν Τρανόισι τῆς Καπαδοκῶν ἐπαρχίας.

καὶ πατρίς καὶ τέχνη καὶ σέβας καὶ ὄνομα. Ἐν αὐτῷ οὖν παρησιαζόμενος, ἀνεπισχέντως σὺν ἀληθείᾳ πάσῃ παρῆστικά σοι σήμερον, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἀπαγγέλλων¹ ὅτι χριστιανὸς ἀληθινὸς καὶ ἤμην ἀπὸ προγόνων καὶ μέγχι τοῦ παρόντος εἰμι καὶ ἕως αἰῶνος ἔσομαι. »

.Sub Dio- cletiano, ad iudicem

1. Διοκλητιανὸς ὁ παρώνομος, τὴν βασιλείου ἐξουσίαν τυραννικῶς διαπάσας, τυραννικώτερον τὸν τρόπον καὶ κατὰ πάντων μὲν τῶν ὑπὸ αὐτοῦ ἐκείνου, ἐξαιρέτως δὲ τῇ κατὰ χριστιανῶν ἀποτομία μανικιώτερον χρησάμενος, τὸν κατ' αὐτὸν βαρύτερον καὶ χαλεπώτερον διωγμὸν ἐδογματίσειεν, κατὰ πᾶσαν ἐξαποστείλας ἐπαρχίαν καὶ πόλιν ἡγεμόνας καὶ δικαστάς, οὓς ἂν ἐδοκίμασεν ἀπρεστέρους τῶν ἄλλων ὄντας καὶ τοὺς πολλοὺς ὁμότητι ὑπερβάλλοντας, πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρεσκείαν καὶ κακώτερον βούλησιν σύνδρομον ἔχοντας τὴν σπουδὴν καὶ διέγερσιν · ἐξ ὧν καὶ Μάξιμος ἦν, τὸ ἐξάριτον ἐν πάσῃ πονηρίᾳ καὶ θαδιουργίᾳ ἀπενεγκάμενος ὄνομα. Οὗτος τὴν ἡγεμονίαν πάσης τῆς Κιλικίας καὶ Καπαδοκίας παραλαβὼν καὶ τὴν ἐξουσίαν λαβὼν κατὰ παντὸς τοῦ τῶν χριστιανῶν γένους ἐξῆλθεν καθάπερ τις θῆρ ἀνήμερος, μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς ὠρνόμενος καὶ ζητῶν τίνα καταλήτῃ τῶν εἰς Χριστὸν τὸν ἀληθῆ Θεὸν πεπιστευκότων.

1 Petr. 5, 8.

.defertur

2. Καταλαβόντι τοιγαροῦν αὐτῷ τὴν τῶν Τρανῶν μητρόπολιν, καταμνησθῆναι παρὰ τῶν ὑποπιστῶν τῆς ἀσεβείας τὰ περὶ τῆς πολιτείας τοῦ μακαριωτάτου θεράποντος Χριστοῦ Ὁρέστου, λεγόντων τῶν ἐνδιαβαλόντων · « Ὅτι πῆρ ἐστὶ τις ἐνταῦθα νεανίαςος, τοῦνομα μὲν Ὁρέστης, τὴν θρησκείαν δὲ χριστιανὸς καὶ τὴν ἐπιστήμην ἰατρὸς, ὅστις οὐ παύεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναπειθῶν πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μὴ τοῖς θεοῖς θυσίαν προσφέρειν, ἀλλ' ἓνα μόνον εἰδέναι Θεὸν τὸν λεγόμενον Χριστὸν κἀκεῖνω πιστεῦν καὶ προσκυνεῖν. Ταῦτην γὰρ εἶχε τὴν θρησκείαν πατροπαράδοτον, ὑπὸ τῶν οἰκείων γονέων κατηχηθεὶς καὶ διδαχθεὶς τὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια · ἅπερ παραλαβὼν ὡς βέβαια τυχάνοντα καὶ ἀναντίρρητα, οὐκ αὐτὸς μόνον ἀσφαλῶς παραμυλάττει, ἀλλὰ καὶ πάντας ἐπιμελῶς ἐκδιδάσκει τὰ αὐτὰ φρονεῖν τε καὶ ποιεῖν. » Ὡς οὖν κατήκοος γέγονε τούτων ὁ Μάξιμος, ἀποστείλας παρενθὲ στρατιώτας μετὰ πολλῆς τῆς ταχυτήτος, τὸν ἄξιον παρέστησε πρὸ τοῦ βήματος καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν · « Τί σοι ἔστιν ὄνομα; Τί δὲ ἐπιτήδευμα; Ὅποιόν τε τὸ γένος καὶ τὸ σέβας καὶ ὁποίας ὥρησαι πατρίδος καὶ τέχης, συντόμος ἀπάγγελσον · οὐ γὰρ μικρῶς κενινήμεθα κατὰ σοῦ, τὰ περὶ σοῦ ἀκούσαντες. Μετὰ πάσης οὖν παρησίας πάντα τὰ κατὰ σε σαφήρισον ἡμῖν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἡ ἐμὴ παρησία καὶ ἐλπίς καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατ' ἐμέ, ἅπερ αὐτὸς ἐπερωτᾷς, Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος · ἀντὶ πάντων γὰρ μοι μόνος αὐτὸς ἐστὶ

Orestes medicus;

3. Ὁ ἡγεμὸν ἀπεκρίνατο · « Ἐπειδὴ προτεταία περιττὴ παρησιασάμενος, προσέφθασας ἑαυτὸν ἀποκαλέσαι χριστιανὸν καὶ Χριστὸν ὁμολογήσαι μόνον Θεόν, ἐκ προοιμίων ἤδη τοῖς καταδικάζουσι νόμοις τοὺς ἀπειθεῖς ἐπέεθνος γέγονας. Ἀνασφίλας οὖν ἐκ τῆς προσπεσοῦσός σοι ἀπειθείας καὶ τὸ συνοῖσον ἀναλογισάμενος, πειθήριον ἀνελέσθαι θέλησον φρόνημα καὶ σέβας ὀφειλόμενον ἀπονεῖμαι τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς, μήπως ἐπιμένον ἐπὶ πλεῖον¹ τῇ ματαίᾳ πειρομῇ ταύτῃ, διὰ πολυτρόπων κολαστηρίων κακιγκάκως τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆς. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἐμοὶ κἀνήμια μέγα καὶ κλέος περιδοξὸν πέφικεν ἡ παρησία αὐτῆ τῆς ἐν Χριστῷ καλῆς ὁμολογίας, ἣν² σὺ προπέτειαν ἀναιδῶς ἀπεκάλεσας · τῶν δὲ παρὰ σοῦ προσαγορευομένων θεῶν ἡ θυσία ὡς μίasma καὶ βδέλυγμά μοι λογίζεται. Θέων γὰρ ἐγὼ ἐκ νεαρῆς ἡλικίας μεμύθηκα Θεῷ τῷ ζῶντι θυσίαν καθαρὰν, τὴν λογικὴν λατρείαν, ἐν πνεύματι συντετριμμένῳ καὶ τεταπεινωμένῳ καρδίᾳ · κιβδηλοῖς δὲ θεοῖς καὶ κωφοῖς ξοῖνοις ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων κατασκευασθεῖσιν οὐκ ἀνέξομαι ποτε θυσίαν προσενεγκεῖν ἢ προσκόνῃσιν ἀπονεῖμαι, περὶ ὧν ἐν ἡμετέροις ἱεραῖς γραφαῖς γέγραπται · θεοὶ οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς. »

qui mazima libertate

E

Ierem. 10, 11.

fidem profitetur;

F

4. Ὁ ἡγεμὸν εἶπεν · « Ὅρῳ σε τῇ μὲν ἡλικίᾳ κεκοσμημένον, τῇ δὲ τῆς ὥρας εὐπρεπεῖα κεκαλλωπισμένον, λόγοις τε φρονήσεως σεσοφισμένον ἐν συνέσει καὶ τῇ τῆς ἱατρικῆς ἐμπειρίᾳ ἐπιστήμῃ κατηρητισμένον, καὶ διὰ ταῦτα φέδομαί σου, κηδόμενος ὡσπερ ἰδίου τέκνου. Ὅφειλεις οὖν καὶ αὐτὸς εὐσυνέτῳ τάξει καὶ ἀκολουθίᾳ χρώμενος, πρὸς τὰ ἐπερωτώμενα ποιέσθαι καὶ τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ὡς πατὴρ τέκνον τὴν προσήκουσαν αἰδῶ μοι προσνέμειν. Φράσον οὖν ἡμῖν τὴν τοῦ σοῦ ὀνόματος προσηγορίαν τὴν τε τοῦ ἐπιτηδεύματος μέθοδον καὶ τὴν τῶν σῶν γεννητόρων θρησκείαν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἐγὼ μὲν ἤδη δι' ὀλίγων ἡμερῶν, ὧ δικαστάς, τὴν ἀναγκάσαν πᾶσαν ἀπόκρισιν ἐποίησάμην πρὸς σέ. Ἐπειδὴ δὲ μαθεῖν ἐπιζητεῖς ἔτι σαφέστερον τίς μὲν ἡ ἐμὴ προσηγορία καὶ ἐπιστήμη, τίς δὲ τῶν ἐμῶν γεννητόρων ἡ φρόνησις καὶ θρησκεία, καὶ περὶ τούτων ἀθῆς ἀπολογήσομαι, ὡς ἐκεῖνοι μὲν ἐκ προγόνων χριστιανοὶ τυχάνοντες καὶ τὰ χριστιανῶν ὀρθῶς φροσόντες χριστιανικῷ τρόπῳ καὶ βίῳ κἀμὲ παιδοτριβήσαντες παιδόθεν, Ὁρέστην προσωνόμασαν, ἀρεστὸν ὡς ἂν τις εἰ-

2. —¹ ἀπαγγέλλων M.

3. —¹ ἐπιπλεῖων M. —² ἡ M.

A πη¹ παρωνύμιος τιθέμενοι (1), ὡς ἂν διὰ μὲν τῆς θεοῦ δοθείσης μοι θεραπευτικῆς ἐπιστήμης ἀρρωστίαν² πᾶσαν ἐξ ἀνθρώπων ἄνω, διὰ δὲ τῆς ἐπιχορηγομένης μοι χάριτι θεία συνέσεως ἀρέσαι σπουδάσω Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, ἀνεξάντητον τὴν ὁμολογίαν τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους διατηρήσας. Ὁπερ οὐδὲν βούλει ποιεῖν κατ' ἐμοῦ τάξιον ποιήσων. Ἐγὼ γὰρ δοῦλος εἰμι τοῦ δεσπότη μου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸν μόνον ἐπίσταμαι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ τὸν ἐπέρο αὐτοῦ θάνατον πάσης ζωῆς καὶ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἡδύτερον ἀποδέχομαι.»

Toh. 13, 27.

iudicis blanditias spernit;

5. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν· « Ἀπονενομημένε καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀλιώτατε, πῶς οὕτως προπετῶς ἀποφθέγγῃ, φρεναπατιῶν σεαυτὸν ἐν τῷ κηρῷ τῆν Θεὸν τὸν Χριστόν, ὃν Ἰουδαίων παῖδες ὡς κακοῦργον σταυρῷ κατεδίκασαν; »

Toh. 4, 10.

Ἄγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Εἰ ἦδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, κατέλειπες ἂν τὴν πολυθέου πλάνην καὶ σαθρὰν ὁρμηκίαν τῶν εἰδώλων, καὶ αὐτὸν μόνον προσεκύνεις τὸν δντος ὄντα Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῷ, ἄορατον <ἐξ³> ἄορατον καὶ ἀδιὸν ἐξ ἀδιῶν, ὃς τῇ ἰδίᾳ ἀγαθότητι καὶ φιλικῶς ἠρώμενος τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀφράστῳ τρόπῳ τῇ ἑαυτοῦ θεότητι ἠρώσων, τῆς ἀπατηλῆς πλάνης ἐλευθερώσας τοῦ διαβόλου. » Ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· « Ὁρᾷς εἰς ὅσον ἀλαστονείας ἤλασας θράσος, ὥστε τολμήσαι καταγορτεῖν τὰς ἐμὰς ἀκοὰς πολυπλόκις ἀπάτης ἀποφθέγμασιν, τοῦ καταλιπεῖν με τοὺς ἀθανάτους θεοὺς καὶ προσελθεῖν τῷ ἐσταυρωμένῳ; ἀλλ' οὐκ ἐπιτεύξῃ τῆς δολιοτήτος ταύτης· οὐ γὰρ ἐρικύστιον τι καὶ κούφον πρὸς ἐξαπάτην ἐνέτηχες. Χαίρειν οὐδὲν εἰπὼν πάσαις σοι ταύταις ταῖς περιτολογίαις, ἵδου προσελθὼν τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς, ὅπως τὸ πρόσταγμα τῶν κρατούντων πληρώσας τιμῆς μεγάλης ἀξιώσῃ, συγκάθεδος δεξιῶς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας γινόμενος. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Ἐγὼ, δικαστὰ, πολλάκις εἶπον ἦδη καὶ νῦν λέγω, καὶ λέγων οὐδέποτε παύσομαι, ὅτι περὶ τὸν ἐμὸν ἐδεργήτην καὶ δεσπότην ἐπιγνώσκω Χριστὸν μόνον ἀληθῆ Θεὸν καὶ αὐτῷ μόνῳ προσκυνῶ καὶ λατρεύω· δαιμονίους δὲ καὶ ἰνδάλμασιν εἰδωλοκόις, μὴ μοι γένοιτό ποτε τοσοῦτον μανηῖα, ὥστε λατρεῖν προσενεγκεῖν ἢ προσκύνῃσιν. »

B

6. Ὁ δὲ πεπληρωμένος ἡγεμὼν τοῖς παρῆσιν τῶσι τῆς ἀσεβείας ὑπερήτας προσέταξεν εἰπὼν· « Προσαγάγετέ μοι τοῦτον ἐν τῷ ραῷ τῶν θεῶν πορευομένῳ, ὅπως ἴδων τὰ ἐν αὐτῷ κάλλη καὶ τὴν λαμπρότητα, μετὰ τῆς προπόσεως προθυμίας προσελθὼν θυσίαν προσενέγκῃ. » Ἦν δὲ ἅπας ὁ εἰδωλικὸς δόμος ἐκεῖνος ἰνδαλμάτων πολλῶν πεπληρωμένος χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ περικεκοσμημένος. Ἐνθα τοῦ μάρτυρος εἰσενεχθέντος, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν· « Ὁ Θεὸς τοῖς μεγίστοις θεοῖς, Ὁρέστα, τοῖς τὴν οἰκουμένην κυβερνῶσιν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Πεπληρωσά, ὃ ἡγεμὼν, εἰς ἀδόκιμον νοῦν ἐμπέσω, ὥστε μὴ δύνασθαι κατανοεῖν

τὸ συμφέρον καὶ διακρίνειν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. Οὗτοι γὰρ ὡς ὄρα, οὐδὲ θεοὺς καλεῖν οὐκ αἰσχύνῃ, ἀνδριάντας ἀνύχους πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων χερσὶ τεχνιτῶν κατεσκευασμένους, χαλκὸς μὲν καὶ ἄργυρος καὶ σίδηρός ἐστι τὸ βλεπόμενον, τὸ δὲ νοούμενον δαίμονες ἀλάστορες οἱ δι' αὐτῶν λατρεύμενοι· οἷς ὀφθαλμοὶ μὲν καὶ στόμα, χεῖρές τε καὶ πόδες μετὰ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων περικρίνεται, οὐδεμία δὲ πρόσεσι τοῖς ἐνέργεια (πῶς γὰρ;) ἐξ ἀνύχων ἕλων συγκειμένοις, τοῖς μηδέποτε δεδεγμένοις δύνανται αἰσθήσεως ζωτικῆς. Πῶς δὲ καὶ κυβερνήτας οἰκουμένης ἀφρόνως ἀσεβῶν ἐπιγορφή τοὺς¹ μὴ μόνον ἐτέροις², ἀλλ' οὐδὲ ἑαυτοῖς ἐκχειρίαν τινα παρασχέειν ἐξισχύοντας, ἀλλὰ τὸναντίον τῆς ἡμετέρας μᾶλλον ἐπικουρίας δεομένους³; »

7. Πρὸς ταῦτα διαπορούμενος ἀντιπεῖν, ὁ ἡγεμὼν λέγει τῷ μάρτυρι· « Τὰς μὲν περιττὰς ταύτας ἀντιθέσεις καὶ συζητήσεις ἐπὶ τοῦ παρόντος καταλιπόντες, ἄλλοις παραχωρήσωμεν, ἡμεῖς δὲ τῶν προσκειμένων ἀναγκαῖον ὡς ἀπαρτητῶν ἔργον ἐχόμεθα. Ἄπο τοιγαροῦν ἐν ταύτῳ προτεινομένων σοι σήμερον, τιμῆς καὶ ἀτιμίας, δωρεῶν καὶ κολαστηρίων, καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτον, ζωῆς καὶ θανάτου, ὡς νονεχῆς καὶ φρόνιμος τὰ χαριέστερα καὶ γλυκότερα μᾶλλον τῶν κληρῶν καὶ πικρανομένων προτιμήσαι βουλήσῃ καὶ προσελθὼν προθύμως ἴδου τοῖς θεοῖς, μήπως ἀπανανόμενος τοῦτο πράξαι, πρόξενος σεαυτῷ γενίση πολιτροῦσιν στρεβλωτηρίων καὶ βασανιστηρίων ἀνεποίστων τῶν εἰς βίαιον θάνατον παραπεμπόντων. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης ἀπεκρίνατο· « Ἐοικας, ὃ ἡγεμὼν, ὥσπερ ἀναδρόν τινα καὶ δειλὸν καταποτεῖν με τοῖς τοῖς ὀμίμασιν· μὴ τοῖνυν μελλήσῃς ἐπὶ πλεῖον ἀναβαλλόμενος, ἀλλὰ τὸ παριστάμενον τῷ σκοπῷ τῆς ματαίας βουλῆς σοι πράττε συντομώτερον, ὅπως γνῶς διὰ τῆς πείρας αὐτῆς τὴν δύναμιν τοῦ ἐνδυναμοῦντός με δεσπότη μου Ἰησοῦ Χριστοῦ. »

8. Τότε δὲ θυμῷ πολλῷ πλησθεὶς ὁ ἡγεμὼν, ὀπαλοῖς τέπτεσθαι τὸν μάρτυρα προσέταξεν ἀτηρῶς, τῶν δημίων ἐπιβοῶντων· « Μὴ μόρανε βλασφημιῶν κατὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἀλλὰ πεῖθασθε τοῖς προστάγμασι τῶν αὐτοκρατόρων. » Ἀνηλεῶς δὲ ῥαδβιζόμενος ὁ καρτερικὸς ἀδάμας ἐπὶ πολὺ, τὸ ὄμμα διάρας πρὸς οὐρανόν, τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν μεγάλας ἐπεκαλεῖτο κραυγαῖς· αἷς ὁ παράνομος ἡγεμὼν ἐπὶ πλεόν μαινώμενος σφοδρότερον προσέτατε τοῦτον ῥαδβιζεσθαι κατὰ τε τοῦ νῶτον καὶ τῆς κοιλίας καὶ παντὸς τοῦ σώματος, ἐν παραλλαγῇ πλειόνων κεντριῶν ὀπαλοῖς ἄδροις χρωμένον, μέχρῃς ἂν τῇ ἀλλεπαλλήλῳ τῶν ῥάβδων πικρότητι καὶ καταφορᾷ τὰ σπλάγγνα αὐτοῦ διαρραγέντα πρὸς γῆν διεσκορπίζετο. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν καρτερόφρονον ἐκεῖνον ἀδάμαντα τῆς ἔπομονῆς καθατέρον ἄνυχον ἀνδριάντα τὰς ἀηρέσους αἰκίας ἐκεῖνας ὑπέχοντα καὶ ὥσπερ ἐν ἄλλοτρίῳ σώματι τὴν τιμωρίαν ὑπομένοντα.

iudici intrepide respondet;

E

flagris caeditur;

F

in templum deorum ducitur;

4. —¹ εἶποι M. —² ἀρρωστίαν M.
5. —¹ om. M.

6. —¹ τοῖς M. —² ἐταίροις M. —³ δεομένοις M.

PASSIO II
immanes
patitur
cruciatul.

9. Μετά δὲ ταύτην τὴν μαιφονίας ἀνά-
πλεον κόλασιν, ἀνεθήναι τὸν ἀθλητὴν μικρὸν
προστάζας ὁ μιαιφὸς δικαστὴς ἐπειράτο πάλιν
δολίοις λόγοις πρὸς ἄρρησιν ὁ ἀνόητος
τὸν ἐγέφρονα προτροπέμενος. Ὁ δὲ πολὺς ἐν
συνέσει καὶ σοφὸς ἐν φρονήσει, τῇ παρανέ-

Prov. 26, 4.

σει τοῦ παρομοιαστοῦ πειθόμενος μὴ ἀπο-
κρίνασθαι ἄφρονι κατὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ
παρεγγυόντος, οὐδεμίαν ἀπόκρισιν δέδωκε
τῷ τυράνῳ· ὃς τῷ ἐμφύτῳ θυμῷ μακινώτερον
ἀναφλεγείς ἐκέλευσεν ὀβελίσκοις πεπωρακτο-
μένοις τὸν ῥῶτον αὐτοῦ καταφλεχθῆναι, καὶ
ἴξει δοιμυτάτῳ σὺν ἄλατι κεκραμένῳ τὰς κατα-
φλεχθείσας σάρκας ἐπιρραίνεσθαι τριζίνους τε
ράκεισι τὰς πληγὰς ἐνότους ἀνατροβέσθαι. Ἐν
ταύταις οὖν ταῖς πολυωδύνοις βασάνοις γενναίως
ὁ γεννάδας ἐγκαρτερῶν ἦεν πρὸς οὐρανὸν τὰ
ῥήματα καὶ προσήθετο πρὸς Κύριον οὕτως
εἰπὼν· «Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
ὁ τὴν σὴν δυναστείαν δέξας κατὰ τῶν ἀπειθη-

B

santōn τοῖς σοῖς προσταγμάσι, καὶ τῶν μὲν
Σοδομιτῶν τὰς πόλεις καταναλώσας πρὸς τῶν
Hebr. 3, 17. δὲ ἀγνωμόνων Ἰουδαίων τὰ κῶλα καταστρώ-
σας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ τὴν σὴν κραταίαν βοήθειαν
ἐξαποστείλας ἐξ ἔθνους ἁγίου σου, καὶ σώσας
τοὺς σοὺς θεράποντας ἐξ ἀναγκῶν καὶ κινδύ-
νων, δέσποτα, πρόσσχες εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ
δοῦλον σου καὶ ποιήσον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς
ἀγαθόν· καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με καὶ
αἰσχροθήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν καὶ γνώτω-

Psalms 85,
17.

σαν ὅτι σὺ κύριος μόνος ἕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν
γῆν.» Μετὰ δὲ ταύτην τὴν προσευχὴν ἐνεφέ-

Psalms 82,
18.

Idola
corrunt.

Psalms 1, 4.

σκώπησαν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀκαθάρτων εἰδώ-
λων καὶ παραχρῆμα πεσόντα συνετριβήσαν ὡσεὶ
κοινοτρόπος γινόμενα κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὃν
ἐκρίπτει ἀνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

10.

Καὶ τοῦτον τοῦ μεγίστου θαύματος γεγε-
νημένον, λέγει ὁ ἅγιος πρὸς τὸν ἀσύνετον ἡγε-
μόνα· «Ποῦ ἐστὶν ἡ δύναμις τῶν θεῶν σου,
δικαστὰ; Βλέπεις πῶς οὐκ ἠδυνήθησαν βοη-
θῆσαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἀθρόον ἄρδην ἐξηφανί-
σθησαν ἅπαντες;» Ὁ δὲ τὸ ἀναίδες πρόσωπον
ἐπὶ προφανοῦς αἰσχύνῃς ὄλωσ ἠλλοιωμένον
ἐμφαίνων, ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἀκούων διέμεινεν
ἀχανής. Οὐ τοῦτο γὰρ μόνον γέγονεν τὸ ξένον
τεράστιον ἐπὶ τῇ τῶν ἀγαλμάτων συντριβῇ, ἀλλὰ
καὶ ἕτερον παραδοξότερον ἐπισυμβέβηκεν. Ἄμα
γὰρ τῷ ἐξελεθῆναι τὸν ἀθλητὴν ἐκ τοῦ εἰδωλικοῦ
σηκοῦ ἐκείνου, παραχρῆμα καταραγὲν ἅπαν
τὸ οἰκῆμα, κατεπτύθη καὶ γέγονεν εἰς ἐρήμωσιν
ἐξάπεινα. Ὁ δὲ παράνομος ἡγεμὼν μὴ βουληθεὶς
καταπλαγῆναι τὸ μέγεθος τῆς θείας δυνάμεως,
ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἄλλοίωσιν ἄλλοιωθεὶς,
λόττη χαλεπωτέρα κατὰ τοῦ μάρτυρος ἐξεμα-
νητο· τὸν καιρὸν δὲ τῆς τιμωρίας πρὸς τὸ μέλ-
λον ταμευσάμενος προσέταξε τέως ἐν ἀσφα-
λεστέρα φρονῶ παραφυλάττεσθαι τοῦτον, τρο-
φῆς καὶ ποτοῦ παντελῶς παρορῶμενον ἄνεστον.
Ἐφ' ὄλαις οὖν ἡμέραις ἐπὶ φρουροῦμενος ἄσι-
τος, ἐν ἀγαλλιᾶσει καρδίας διετέλει δεήσεσιν
ἀδιαλείπτως καὶ προσευχαῖς προσκαρτερῶν πί-
στει τε μόνῃ ζῶν καὶ ταῖς χρησταῖς ἐλλείπει τρε-
φόμενος κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ δὲ δίκαιος
ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ πάλιν· οὐκ ἐπ' ἄρτω

Hebr. 10,
38.

μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι
διὰ στόματος ἐκπορευομένου Θεοῦ. Λιὰ πάσης
μέντοι νυκτὸς καὶ ἡμέρας οὐκ ἐνέλειπεν τῷ
τῶν ὄλων σωτήρι τὴν συνήθη δοξολογίαν προσ-
άγων Χριστῷ, εὐχαριστῶν μὲν ὑπὲρ ὧν ἦδη
διετηρήθη, θεῖον σθένει δυναμωθεὶς, ἀνάλωτος
ταῖς ἐπινοίαις πάσαις τῶν τυρανούντων ἐχ-
θρῶν, ἐξαιτούμενος δὲ καὶ τὴν μέχρι τέλους
ἐπιμονὴν καὶ καρτερίαν ἀνένδοτον.

11. Ὁν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ προκαθίσας ἐπὶ τοῦ
βήματος ὁ τῆς ἀσεβείας ἡγεμὼν καὶ παραστη-
σάμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καταπληκτικῇ κρα-
γῇ χρησάμενος, φησὶ πρὸς αὐτόν· «Ἀνόσιε
πάντων ἀνθρώπων καὶ θεῶν ἐλθὲ δυσμενέ-
στατε, πῶς ἐτόλμησας κατ' αὐτῶν ἐξερεθίσασθαι
ῥήματα τοιαῦτα βλάβημα, τῇ προτετραίᾳ ἐπὶ
τοῦ ναοῦ προκαθημένης τῆς ἐμῆς ἐξουσίας;
ἢ πάντως εἰς ἀπόνοιαν ἐπήλυθης ἀκάθεκτο,
βλέπων τὴν ἡμετέραν ἐυμένειαν ἐπιεικῶς πρὸς
σε διατεθειμένην. Εἰ τοίνυν βούλει τὸ μέγα τοῦ-
το τόλμημα παρ' ἡμῶν συγχωρηθῆναι σοι, ἐπί-
κοος γενέσθαι θέλησον τοῖς βασιλικαῖς προσταγ-
μασι καὶ τοῖς θεοῖς θυσίαν προσάγαγε· ἐπεὶ
ἐὰν μὴ τοῦτο πράξῃαι βουληθείης, χαλεπωτέρας
τῶν προτέρων τιμωρίας ὑποστήσῃ, κακικώ-
κως βιαίῳ θανάτῳ τῆς ζωῆς ἀποστερούμενος.»
Ὁ ἅγιος Ὀρέστης εἶπεν· «Μὴ ταῖς ποικίλαις
ἀπειλαῖς καταπτοεῖν με νόμιζε, δυσμενέστατε
τύραννε, ἀλλὰ τὰ χαλεπὰ σου βασανιστήρια θά-
τον προσάγαγε καὶ πάντα τὰ τῆς μανίας σου
βέλη κίνησον κατ' ἐμοῦ· πρὸς ἅπαντα ἀν-
τικαταστήναι σπουδῶς ἐτοιμὸς εἰμι, ἔχων αἰεὶ
μετ' ἐμοῦ τὸν ἐπισχόντά με Χριστόν.»

12. Τοῦτοις τοῖς πεπορησιασμένοις ῥήμασι
τὸν ἔμφρον θυμὸν ἀναφλέξας ἀσχετὸς ὁ μανι-
κὸς δικαστὴς ἐκέλευσε τοῖς ἐπιηρέταις ἦλους
σιδηροῦς ἐμμήκεις ἐνεχθῆναι καὶ τοῦτους ἐμ-
παγγῆναι κατὰ τὴν πλευρῶν καὶ τῶν ποδῶν
τοῦ μάρτυρος. Καὶ τοῦτον βᾶλλον ἡ λόγος γε-
γεννημένον, ἦν ἰδεῖν τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ κρη-
πίδας στρατιωτικὰς πεπερονημένας πάντοθεν,
ἐξ ὧν ὄνυκες μὲν ποταμῶν ἀπέρρον αἵματος,
ὀδύνη δὲ ὀρμίζει, μέχρι καρδίας αὐτῆς διέκ-
τούμεναι, τὸ καρτερικὸν σαρκίον συνέθλιβον·
ἐν οἷς ἀριδίλως ἐδεικνύτο πᾶσι καὶ τὸ μεγαλό-
φυχον τοῦ καρτεροφρονος μάρτυρος καὶ τὸ τῆς
ἄνωθεν προνοίας μεγαλοδύναμον. Ἐν οἷς ἀπα-
γορεύσας ὁ τῆς κακίας εὐρετῆς τῆς οἰκείας
προσδοκίας καὶ μακικώτερον, ἢ μᾶλλον θηριω-
δέστερον εἰπεῖν, διατεθείς, εἰς ἐπίνοιαν πικρο-
τέρας τιμωρίας ἐκτρέπεται. Καὶ σκοπεῖτε τῆς
ὀμότητος τὴν ὑπερβολὴν ὄση, καὶ τῆς βασάνου
τὸ εἶδος, ὡς καὶ μόνον ἀκούομενον¹ φρίκης
ἐμπλεων. Ἴππον γὰρ ποσὶν ἀργίον ὁ τὴν γνώ-
μην καὶ θηρίον² ἀργιώτερος ἀλύσει σιδηραῖς
συνδήσας ἐκ τῶν χειρῶν τὸν μάρτυρα, μετὰ
σφοδροτάτης ταχυτήτος ἐλαίνεσθαι τὸ ζῶον
μάστιγι τυπτόμενον ὑπὸ στρατιωτῶν παρακε-
λεύεται. Ἐπὶ μήκιστον ἀφεστηγὸς τόπον διά-
στημα σταδίου σχεδὸν πον ρπ' ἀπὸ πόλεως
Τρανέων μέχρι χώρου τινὸς ἐπιχωρίας καλον-
μένου Βάτου, ἔθθα σφοδρῶ βιωσιμῶν τῷ τοῦ
ἀργιωτάτου Ἴππου δρόμῳ παρουσιάσας, εἰς
χείρας Θεοῦ ζῶντος παρατίθησι τὸ πνεῦμα.

13. Ὁ δὲ δούστροπος καὶ μανιώδης Μάξιμος

12. — ¹ ἀκούομεν M; ἀκούομενον P. Nikitin in
Mém. de l'Académie des sciences de Saint-Peters-

bourg, VIIIe S., t. I, p. 58. — ² θηρίων M.

Luc. 4, 4.

clavis
configitur;

E

F

equo
indomito
alligatur.

Reliquias

μηδὲ

in flumen
proiectae
μῆδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς ἀτόπου λόττης λή-
ξας τῆς κατὰ τοῦ γενναιοτάτου μάγιστρος Ὁρέσ-
του, προστάττει ὁφίηται τὸ πολυθάλλον λείψανον
αὐτοῦ ἐν τῷ βαθῷ Φίβρον (1) τοῦ παραρρέοντος
ποταμοῦ κατανακτῶν τοῦ ὄρους· ὅπερ ἐπὶ τῶν
παρατηχόντων πιστῶν ἐθεάθη προφανῶς χερσὶν
ἀνδρός λαμπροφροῦτος ἀνακομιζόμενον ἐντί-
μωσ ἐκ τῶν ποταμίων ὀρεμάτων καὶ κατατιθέ-
μενον ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει τῆ τῶν Τρανέων
colligun-
tur.
μητροπόλει, ἐν ᾧ τόπω παμπληθεῖς ἰάσεις ἐπι-
τελοῦνται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οὐδέ-
ποτε τελοῦμεναι λήξουσιν. Ἀφενδῆς γὰρ ὄντως
1 Reg. 2,
30.
ἐστὶν ὁ εἰπὼν· ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω,

13.—¹ τὸ M.

(1) Supra, p. 395, annot. 1.

οὐδ' ἀληθῶς δοξάζει καὶ μεγαλύνει Χριστὸς ἢ
ἀλήθεια· ἐνταῦθα μὲν ἀμυδρότερον, εἰ καὶ
μεγάλους σημεῖους τούτους λαμπρόνει καὶ τέ-
ρασιν, ἐκείθεν δὲ¹ λαμπρότερον τε καὶ ὄψηλότε-
ρον ἀναδείξειεν ὡς φαινοῦς φωστῆρας ἐπὶ
τὸν ἥλιον λάμποντας· μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἀξιο-
θεύημεν μετασχεῖν τῆς θείας ἐλλάμψεως, λι-
ταῖς αὐτῶν ἐπ'προσδέκτοις συγκροτούμενοι καὶ
συμπαθείας τῶν ἐπ'ταισμένων καταξιούμενοι ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θέλοντι πάντα ἀνθρώπους
σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν ἀληθείας,
1 Tim. 2, 4.
ὅτι αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

B

DE SANCTA NATALENA

E

VIRGINE IN AQUITANIA

TEMPORE
INCERTO

H. D.

COMMENTARIUS PRAEVIUS

S. Nata-
lenae
cultus
in Gallia.

1. Parantibus nobis diem 5 novembris occurrit
S. Natalena quae in nonnullis Galliae ecclesiis,
ut in Brivatensi (1), hoc die recolebatur; eius autem
Acta seposuimus in diem 10 novembris, qui eius
festo in dioecesi Appamiensi (Pamiens), e qua ortum
ducere illa ferebatur, olim sacer erat (2). Postea
tamen, id est iam saec. XVIII exeunte, sollempni-
tas illa translata est in diem 12, recentissime in
diem 16 (3). In ecclesia Sarlatensi die 13 S. Nata-
lenae festum agebatur (4). Saec. XIV propriam
Appamiae habebat ecclesiam (5), quae procul dubio
antiquior erat, et saec. XVI destructa est, in via
quae etiamnum Sant Aleno a Santa Lena vulgo
dicitur (6). Et haec quidem de veneratione S. Nata-
lenae Appamiae et variis in locis vera sunt et
certa.

2. Non quidem incerta sed certo falsa quae de
eius historia tradita sunt, et quae hisce breviori
Appamiensis lectionibus comprehenduntur. LECTIO
IV. Sanctae virginis et martyris Natalenae
memoria, a temporibus iam remotissimis, in ter-

ritorio Appamiensi celebratur. Nobilissimo patre,
cui vulgaris Fredelaci regis appellatio, orta est.
Cum, post multas filias, masculus in votis esset,
nascenti Natalenae sexus iam fuit in opprobrium:
quare iussa est in flumen suffocanda praecipitari.
Miserans famula ad ripam tantum deposuit:
quam christiana mulier suscepit et fovit et pro-
prio lacte enutrivit et docuit in fide Dei vivi et
veri, ut contigit in Egypto Moysi. Adolescens
caritatis operibus puella vacabat, cum iratus
pater, etiamsi cognovisset suam esse natam,
iussit eam decollari. Gloriosam virgo mortem
accepit cum palma triumphi, in orientali sub-
urbio prope fontem qui eius nomine designatur
et inde virtutem habet curativam.

LECTIO V. Sicut beatus Areopagita, Natalena
propriis manibus truncatum caput sustulit et,
angelo comitante, per eas semitas incedens quae
martyris nomen retinent, ad hunc locum per-
venit ubi nunc exurgit ecclesia beatae Mariae
de Campo. Sanguine futurum templum signans,

(1) Act. SS., Nov. t. III, p. 4; Breviarium Bri-
vatense (Claromonti, 1654), pars aestivalis, p.
858. — (2) LABIOS, Vie de sainte Natâlène vierge
et martyre (Pamiens, 1872), p. 106. — (3) Kalenda-
rium perpetuum ad usum dioecesis Appamiensis,
Conseranensis et Mirapiscensis a S. R. C. revu-
sum et approbatum die 12 maii 1914, in Officia
propria dioec. Appamiensis. — (4) Proprium Sane-
torum ecclesiae et dioecesis Sarlatensis (Parisiis,
1677), p. 215. — (5) Confessio Arnaldi Egidii
[an. 1320], ed. J. M. VIDAL, in Annales de Saint-
Louis-des-Français, t. III (1898), p. 316. — (6) R.
D. P. Robert, canonicus Appamiensis, qui et alia
plurima notatu digna nobiscum perhumaniter
communicavit, nuper haec nobis scripsit: « M.
Jules Lahondès, très compétent en archéologie
Appaméenne, consulté sur l'existence et l'em-

placement de cette église dédiée à Sainte Nata-
lène avant le XIIIe siècle, répond: Quant à la
chapelle de sainte Natâlène que le peuple
appelait par abréviation sainte Lène, elle
était placée dans la rue qui porta son nom
dans tout le moyen âge et qui le porte en-
core malgré sa déformation en Sainte Hélène.
Corriera Santa Lena, porta Santa Lena se retrou-
vent sans cesse dans les délibérations du Conseil
de la ville. Je ne saurais dire quelle était la pla-
ce précise de cette chapelle dans la rue, car cha-
pelle et hospice disparurent au XVIe siècle et
il n'en reste plus trace. » Addit R. D. Robert:
« A remarquer que le peuple ne dit pas *Sant Heleno*
comme il devrait dire s'il s'agissait de la mère
de Constantin, mais *Sant Aleno*, corruption de
Santa Lena. »

sepe lienda